Beleidsplan Brede aanpak schulddienstverlening gemeente Eemsdelta 2025-2028

GEMEENTE
EEMSDELTA

Voorwoord

Het is voor veel gezinnen hard werken om rond te komen, 1 op de 10 inwoners in Eemsdelta geeft aan daar moeite mee te hebben. Financiële tegenslagen zijn dan lastig op te vangen: het verlies van een baan of partner kan het laatste zetje zijn om echt in de financiële problemen terecht te komen. Het ene gat wordt met het andere gevuld en openstaande rekeningen worden verhoogd met aanmanings-, incasso- en deurwaarderskosten.

Schuldenproblematiek verschuift in toenemende mate van een individueel probleem in de richting van een maatschappelijk probleem. Financiële problemen en problematische schulden zijn een belangrijke belemmerende factor om mee te kunnen doen in onze samenleving. Onderzoek wijst uit dat het hebben van problematische schulden onder meer bijdraagt aan stress in relaties, gezondheidsproblemen, langduriger uitkeringsafhankelijkheid of een hoger ziekteverzuim op de werkvloer. Het eerder en beter aanpakken van geldzorgen leidt er toe dat inwoners op andere terreinen weer sneller de draad kunnen oppakken en dat andere maatschappelijke kosten worden voorkomen. De belangen zijn dus groot en goede en effectieve schulddienstverlening is noodzakelijk.

De gemeente Eemsdelta kiest voor een brede, integrale aanpak van de schulddienstverlening. Dat wil zeggen dat er niet alleen uitvoering wordt gegeven aan de wettelijke taken op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening maar daar waar nodig samenhang wordt aangebracht in het brede schuldendomein. Naast aandacht voor de financiële problematiek, is er ook aandacht voor de andersoortige problematiek die een adequate schulddienstverlening of deelname aan de maatschappij in de weg staat. Door het voorkomen en oplossen van schulden voorkomen we zoveel mogelijk ook problemen op andere leefgebieden. De gemeente Eemsdelta voert hierin regie en werkt hierbij samen met verschillende ketenpartners. Zo organiseren wij de schulddienstverlening dichtbij onze inwoners.

Eemsdelta, 21 november 2024

Hans Ronde

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4
1.1. Het wettelijk kader voor de gemeente.....4
1.2. Het bredere schuldendomein.....4
2. Huidige situatie en ontwikkelingen…......6
2.1. Ontwikkeling doelgroep 6
2.2. Organisatie van de schuldhulpverlening 7
2.3. Landelijke aanpak geldzorgen, armoede en schulden.....8
2.3.1.Basisdienstverlening schuldhulpverlening.....9
3. Visie en doelen.......10
3.1. Visie op schulphulp- en schulddienstverlening.....10
3.1.1.Eemsdelta is dichtbij en Samenkrachtig Eemsdelta.....10
3.2. Doelen en ambities.....10
4. Maatregelen.....12
4.1. Maatregelen om schulden te voorkomen.....12
4.2. Maatregelingen om schulden zo vroeg mogelijk te signaleren.....13
4.3. Maatregelen om de kwaliteit van dienstverlening te verbeteren.....14
5. Monitoring en evaluatie.....16
6. Financieel kader ….......17

1. Inleiding

Voor u ligt het beleidsplan Brede aanpak schulddienstverlening gemeente Eemsdelta 2025-2028. Dit plan geeft aan hoe wij in Eemsdelta de aankomende vier jaar richting geven aan de integrale dienstverlening aan onze inwoners in een financieel kwetsbare situatie. Wij beschrijven het wettelijk kader, het doel van de schulddienstverlening en geven de huidige situatie weer. Verder komt de landelijke Aanpak geldzorgen, armoede en schulden, het Plan gemeentelijke basisdienstverlening schuldhulpverlening en onze gemeentelijke aanpak aan de orde.

1.1 Het wettelijk kader voor de gemeente

Schuldhulpverlening is een wettelijke taak van de gemeente die is vastgelegd in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Deze wet is sinds 2012 van kracht. De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening verplicht gemeenten om een plan vast te stellen dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening aan de inwoners van de gemeente. Het plan kent een maximale looptijd van vier jaar en kan tussentijds gewijzigd worden. Het bevat de hoofdzaken van het te voeren (integrale) schuldhulpverleningsbeleid en geeft aan op welke wijze de gemeente probeert te voorkomen dat inwoners schulden aangaan die ze niet kunnen betalen. Integrale schuldhulpverlening bestaat uit het voorkomen van schulden, het bieden van hulp bij het vinden van een oplossing voor problematische schulden en nazorg.

Schuldhulpverlening heeft hiermee als doel om inwoners rust en overzicht te geven over hun financiële situatie en zo mogelijk het betalen of regelen van aanwezige schulden. Tegelijkertijd gaat het hier om het voorkomen van recidive (terugval).

1.2 Het bredere schuldendomein

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening staat niet op zichzelf. Hij maakt onderdeel uit van een breder schuldendomein. De dienstverlening aan inwoners in financiële nood is complex geregeld. De samenhang en rolverdeling tussen partijen is voor zowel de inwoners als de verschillende partijen niet altijd helder. Schuldhulpverlening in Nederland is namelijk niet de verantwoordelijkheid van één partij of één juridisch traject. Deze verspreide verantwoordelijkheid en de daarbij behorende financiering van de schuldhulpverlening staan structurele oplossingen in de weg.

Zo is er:
• de *Wet gemeentelijke schuldhulpverlening*;
• de *Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen* (WSNP/Faillissementswet) als onderdeel van het Insolventierecht;
• Beschermingsbewind op grond van Schulden en Verkwisting als onderdeel van het *Burgerlijk Wetboek*;
• Ook de *Wet op het consumentenkrediet* heeft nog een aantal artikelen die schuldbemiddeling betreffen
• en zijn er nog specifieke afzonderlijke regelingen, zoals het smal- en breed moratorium.

2. Huidige situatie en ontwikkelingen

2.1 Ontwikkeling doelgroep

Na een redelijke stabiele periode is vanaf 1 januari 2021 een toename van het aandeel huishouden met geregistreerde problematische schulden te zien: van 7,7 procent op 1 januari 2021 naar 8,8 procent op 1 januari 2023.

In de gemeente Eemsdelta was dat hoger, namelijk 9,8 procent. Het percentage van 9,8 procent voor onze gemeente ligt al jaren boven het landelijke gemiddelde en boven het gemiddelde percentage van onze provincie.

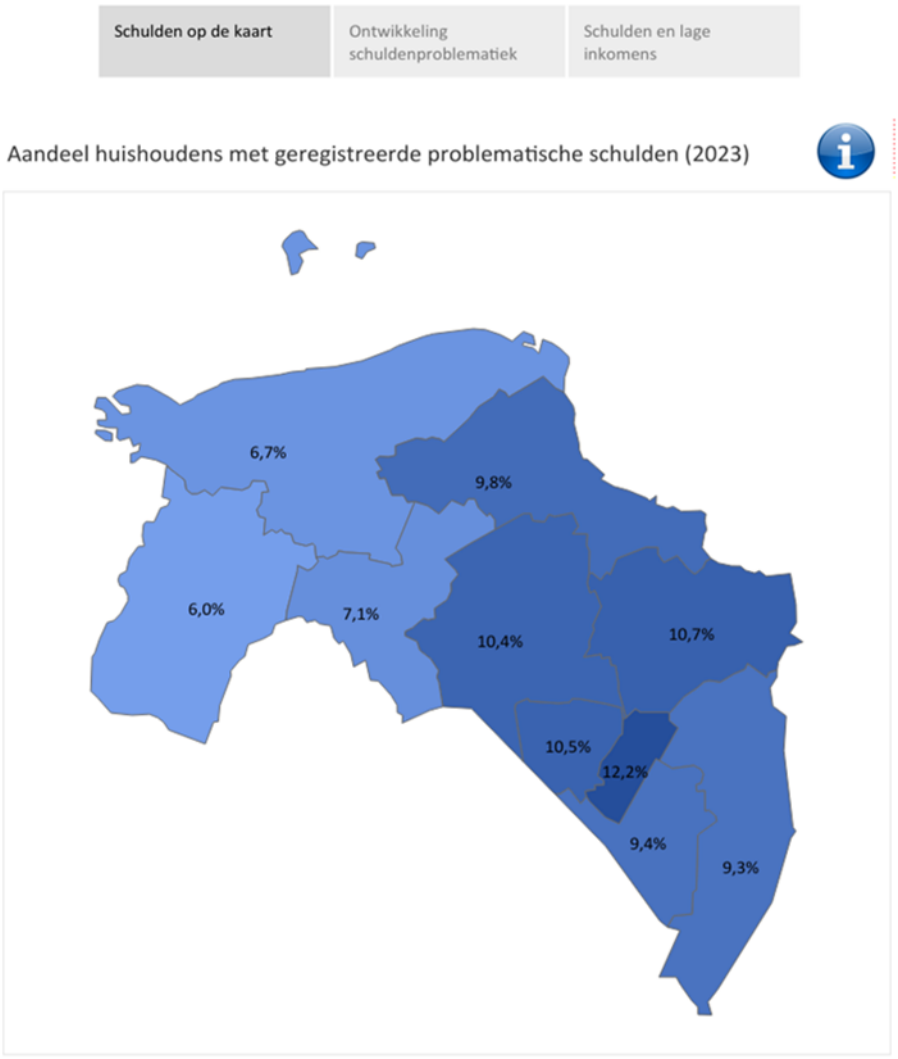

Onderstaande tabel laat zien dat de problematiek zich vooral voordoet in de voormalige gemeenten Appingedam en Delfzijl.

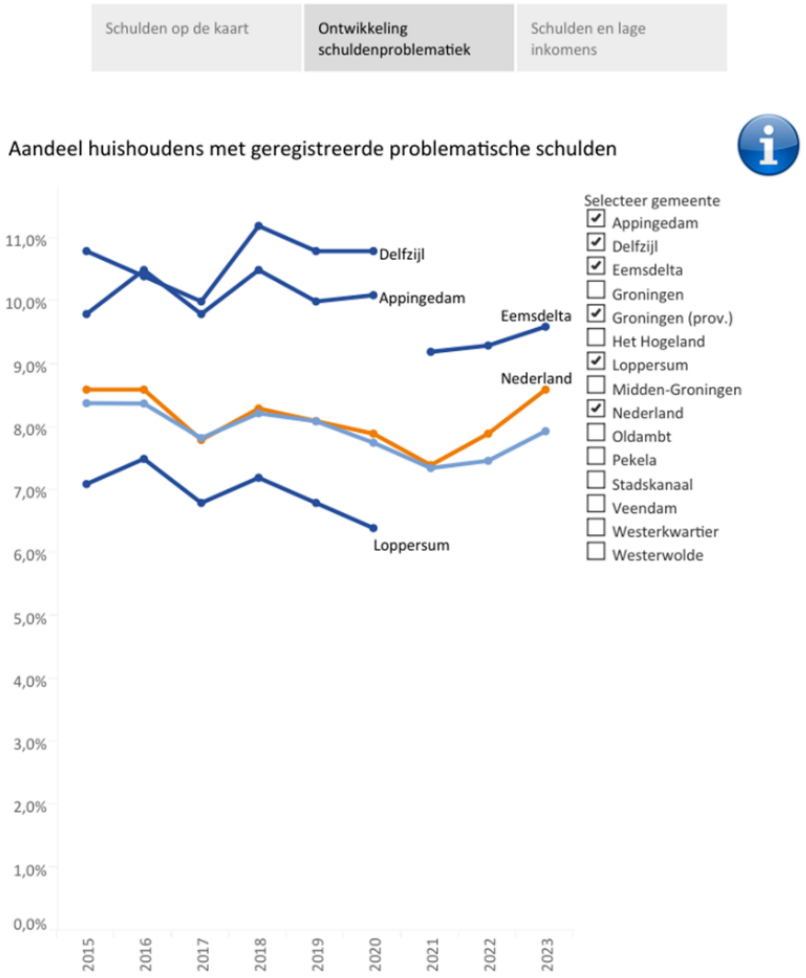

1. Bron: Sociaal Planbureau Groningen, Armoedemonitor Groningen, https://sociaalplanbureaugroningen.nl/armoede/schuldenproblematiek

2.2 Organisatie van de schulddienstverlening

Gemeenten hebben sinds 2012 de wettelijke taak om toegankelijke en integrale schulddienstverlening te organiseren. Zij hebben de ruimte om dit zelf in te richten. De raden leggen dit vast in het beleidsplan.
In het huidige beleidsplan dat loopt tot en met 31 december 2024 heeft de gemeente Eemsdelta de integrale schuldhulpverlening in het kader van de Wgs formeel ondergebracht bij de Volkskredietbank Noord Oost Groningen (VKB), een samenwerkingsverband met de gemeenten Het Hogeland, Oldambt, Pekela en Veendam.

De dagelijkse praktijk sluit daar niet langer bij aan. Zo voert Eemsdelta bijvoorbeeld de wettelijk verplichte vroegsignalering zelf uit. Ook het speelveld is de afgelopen jaren steeds complexer geworden. Het aanbod van (maatschappelijke) organisaties (zoals bijvoorbeeld Humanitas,

Schuldhulpmaatje en Cadanz Welzijn) en (commerciële) partijen (zoals bijvoorbeeld bewindvoerderskantoren) die hulp en ondersteuning bieden, groeit. Er is vaak geen sprake van optimale samenwerking. Dit alles bij elkaar is erg verwarrend voor de inwoner, maar ook voor alle andere betrokken partijen. Inwoners ervaren obstakels voordat zij hulp vragen en het is onduidelijk wie wat voor hen kan doen. Veel inwoners raken de weg kwijt of vinden hun weg naar andere organisaties dan de gemeente of de VKB.

Naast de wetgeving die specifiek binnen het schuldendomein speelt, werkt het Rijk ook aan de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams). Dit wetsvoorstel verankert een duidelijke taak voor gemeenten om te komen tot een integrale en gecoördineerde aanpak voor meervoudige problematiek in het Sociaal Domein. Deze wet heeft als doel dat inwoners die vallen onder de Participatiewet, Wmo, Jeugdwet en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en aanpalende domeinen beter worden geholpen middels 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Door deze wet is de gemeente in staat om gegevens uit te wisselen tussen deze domeinen om te komen tot een samenhangende uitvoering en voldoet de uitwisseling van gegevens aan de AVG. De datum van de inwerkingtreding van de Wams is nog niet bekend.
Wij pleiten daarom voor eenvoud en duidelijkheid voor de inwoner. Dit vraagt om landelijke wetgeving. Omdat we daar niet op willen wachten, kiezen we in het nieuwe beleidsplan voor een andere wijze van organiseren van de schulddienstverlening. Een nauwe samenwerking met organisaties en ketenpartners onder regie en coördinatie van de gemeente.

2.3 Landelijke Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

De uitvoering van de schulddienstverlening wordt voor een groot deel bepaald door de landelijke aanpak, wetgeving en financiering. Op 12 juli 2022 lanceerde het kabinet de landelijke Aanpak geldzorgen, armoede en schulden. Met deze aanpak wilde het kabinet ervoor zorgen dat minder mensen te maken krijgen met geldzorgen, armoede en schulden en dat ze, als ze in de knel komen, betere hulp krijgen.
De meerjarige Aanpak geldzorgen, armoede en schulden heeft als doel te komen tot:
- In 2025 is het aantal kinderen dat opgroeit in armoede gehalveerd ten opzichte van 2015.
- In 2030 is het aantal mensen dat leeft in armoede gehalveerd ten opzichte van 2015.
- In 2030 is het aantal huishoudens met problematische schulden gehalveerd ten opzichte van 2015.

Gemeenten hebben een belangrijke rol in het realiseren van de landelijke doelstellingen.

2.3.1 Basisdienstverlening schuldhulpverlening

Een van de onderdelen van de landelijke Aanpak geldzorgen, armoede en schulden is het verder versterken van de schuldhulpverlening. In juli 2024 kwamen het kabinet, de VNG, de NVVK en Divosa met een gezamenlijk plan de 'Basisdienstverlening Schuldhulpverlening'. Dit plan moet leiden tot een hulpaanbod dat toegankelijker is en in iedere gemeente bestaat uit minimaal dezelfde elementen. In dit beleidsplan gaan we daarop in.

3. Visie en doelen

3.1 Visie op schuldhulp- en schulddienstverlening

Een integrale aanpak van problematische schulden kenmerkt zich door het tegelijkertijd werken aan financieel-technische en andersoortige problemen. De gemeente heeft een taak op het gebied van werk en inkomen, zorg, onderwijs en jeugd. De zorgtaak op het gebied van schuldhulpverlening hangt hier nauw mee samen. Financiële problemen en schulden kunnen een belangrijke belemmerende factor zijn voor volwaardige deelname aan de samenleving. Integrale schuldhulpverlening moet daarom bijdragen aan het bereiken van de beleidsdoelen op het terrein van armoedebestrijding, participatie, re-integratie, welzijn, zorg en openbare orde en sociale veiligheid.

3.1.1 Eemsdelta is dichtbij en Samenkrachtig Eemsdelta

Dit beleidsplan is gebaseerd op onze visie op dienstverlening zoals geformuleerd in de nota Eemsdelta is dichtbij, die begin 2021, bij de start van onze nieuwe gemeente, door de raad is vastgesteld. In Eemsdelta is dichtbij wordt aandacht gevraagd voor het belang van zelfredzaamheid van onze inwoners. In dit beleidsplan staat de weg naar (financiële) zelfredzaamheid centraal. We zetten in op het versterken van de (financiële) zelfredzaamheid om te voorkomen dat inwoners in (problematische) schuldsituaties terechtkomen, gedurende het traject van schuldhulpverlening en als nazorg om te voorkomen dat inwoners opnieuw een beroep moeten doen op schuldhulpverlening. Met onze integrale dienstverlening zorgen we ervoor dat minder mensen te maken krijgen met geldzorgen en schulden en dat ze, als ze in de knel komen, betere hulp krijgen en zich gezien en gehoord voelen.

Het schuldenbeleid van Eemsdelta staat dan ook niet op zichzelf. Het maakt samen met het armoedebeleid onderdeel uit van de programmalijn Financieel Gezond van het lokale NPG programma Samenkrachtig Eemsdelta.

3.2 Doelen en ambities

Eemsdelta volgt de doelen van het de landelijke Aanpak geldzorgen, armoede en schulden: een halvering van het aantal huishoudens met problematische schulden in 2030 ten opzichte van 2015. Gelet op de huidige situatie in Eemsdelta vraagt dat om een forse inzet.

Voor de aanpak schulddienstverlening hebben wij een aantal ambities geformuleerd. Zo willen wij ten eerste dat wij nog beter in staat zijn om te voorkomen dat inwoners in problematische schuldsituaties terechtkomen.

Verder willen wij onze inwoners met geldzorgen en dreigende problematische schulden sneller bereiken om dienst- of hulpverlening in te zetten. Daarnaast willen wij door actievere inzet op nazorg voorkomen dat inwoners opnieuw een beroep moeten op schuldhulpverlening.
Om bovengenoemde ambities te bereiken, gaan wij uit van de volgende zeven essentiële uitgangspunten:

1) Wij stellen de belangen van onze inwoners centraal.
2) Wij vinden de regie op de uitvoering van schuldhulp- en schulddienstverlening een taak van de gemeente.
3) Wij waarderen initiatieven vanuit de samenleving om inwoners met geldzorgen te ondersteunen. Het is hierbij belangrijk dat de kwaliteit van de ondersteuning van de vrijwilligers voldoende is gewaarborgd. Van vrijwilligers verlangt de gemeente daarom dat zij niet de schuldhulpverlening van overnemen, maar dat ze een aanvullende rol spelen. Verder vragen wij van vrijwilligers dat zij de visie van de gemeente zoals verwoord in dit plan onderschrijven.
4) Wij organiseren samen met onze ketenpartners één overzichtelijke en laagdrempelige toegang voor de alle vragen en zorgen over geldzaken dichtbij onze inwoners: het geldloket Geldwijzer Eemsdelta.
5) De VKB is een 2e-lijnsorganisatie voor curatieve trajecten, budgetbeheer, budgetcoaching en beschermingsbewind.
6) Brede toegang: de toegang tot schuldhulpverlening staat open voor iedere inwoner vanaf 18 jaar met (dreigende) financiële problemen. Er wordt geen inkomensgrens gehanteerd en er worden in beginsel geen doelgroepen uitgesloten. Enkel in het geval van recidive en fraude kan op grond van de wet een uitsluiting plaatsvinden. Per situatie beoordelen we of hernieuwde toegang tot de schuldhulpverlening zinvol of noodzakelijk is.
   Preventieve activiteiten zijn ook beschikbaar voor jongeren onder de 18 jaar.
7) Om problematische schulden op te lossen, maakt de VKB zoveel mogelijk gebruik van saneringskredieten, om inwoners snel perspectief te bieden op een schuldenvrije toekomst.

4. Maatregelen

De komende periode gaat de gemeente aan de slag met een brede schuldenaanpak die bijdraagt aan de doelstelling om het aantal huishoudens met problematische schulden te halveren. Voor een deel gaat het om (aanvullende) maatregelen en voor een deel om aanpassingen en intensiveringen van de wijze waarop wij nu al hulp en ondersteuning bieden: dichtbij, duidelijk en samenhangend. Wij zetten in op een beter bereik van onze inwoners. Dat betekent dat wij investeren in de omvang, kwaliteit en samenhang van de dienstverlening, aansluitend bij de maatregelen van de landelijke Aanpak geldzorgen, armoede en schulden en de basisdienstverlening schulddienstverlening.

4.1. Maatregelen om schulden te voorkomen.

Voorkomen is beter dan genezen. Preventie is voorkomen dat er financiële problemen ontstaan door van tevoren in actie te komen. Dat begint met het bereiken van onze inwoners met vragen en zorgen over geld. Veel inwoners weten niet waar ze met hun vragen en zorgen terecht kunnen en wie wat voor hen kan doen. Daarom gaat we werken met één loket voor de toegang van schulddienstverlening: Geldwijzer Eemsdelta. Dit loket is een samenwerking waarin de krachten van maatschappelijke organisaties en de gemeente worden gebundeld onder coördinatie en regie van de gemeente.

Het startpunt van financiële problemen is vaak een verandering in het leven, oftewel een life event. Dat kan een negatieve gebeurtenis zijn zoals werkloosheid of scheiding maar ook een positieve zoals geboorte of studie van een kind. Het heeft allemaal invloed op de financiën. Het ministerie van SZW voert publiekscampagnes rondom geldzorgen, samen met Geldfit. Om zoveel mogelijk inwoners te bereiken sluiten wij aan bij deze doorlopende campagnes.

Vanuit het geldloket Geldwijzer Eemsdelta bieden we diverse activiteiten en voorzieningen die er op gericht zijn om onze inwoners financieel gezond te maken en houden. De aard en de vorm van de activiteiten sluiten aan bij de verschillende doelgroepen en de behoefte van de inwoners.

4.2. Maatregelen om schulden zo vroeg mogelijk te signaleren

Vroegsignalering van schulden is het in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld brengen van mensen met financiële problemen om vroegtijdige hulpverlening mogelijk te maken door gebruik te maken daadwerkelijke signalen. Door het eerder opsporen van beginnende schulden, kunnen problematische schulden worden voorkomen. Sinds 2021 is vroegsignalering een wettelijke taak geworden.

Op grond van het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening zijn vier signalen aangewezen die het college mag ontvangen om uit eigen beweging schuldhulpverlening aan te bieden.

Het gaat om de volgende signalen:
1. Achterstand betalen huur;
2. Achterstand betalen drinkwater;
3. Achterstand betalen zorgverzekering;
4. Achterstand betalen energie.

Wij gaan onze huidige aanpak vroegsignalering intensiveren door een actievere benadering van inwoners, met name door het afleggen van meer huisbezoeken, ook buiten de reguliere werktijden. En daar waar (wettelijk) mogelijk gaan we het aantal signaalpartners uitbreiden.
Wij werken samen met het CAK om de uitstroom uit bronheffing vanwege betalingsachterstanden bij de zorgverzekering te bevorderen en wij melden ons aan voor deelname aan een experimenten.
Ook onze activiteiten op het terrein van vroegsignalering maken onderdeel uit van het geldloket Geldwijzer Eemsdelta.

4.3. Maatregelen om de kwaliteit van onze dienstverlening te verbeteren

In juli 2024 kwamen het kabinet, de VNG, de NVVK en Divosa met een gezamenlijk plan de 'Basisdienstverlening Schuldhulpverlening'. Dit plan moet leiden tot een hulpaanbod dat toegankelijker is en in iedere gemeente bestaat uit minimaal dezelfde elementen.

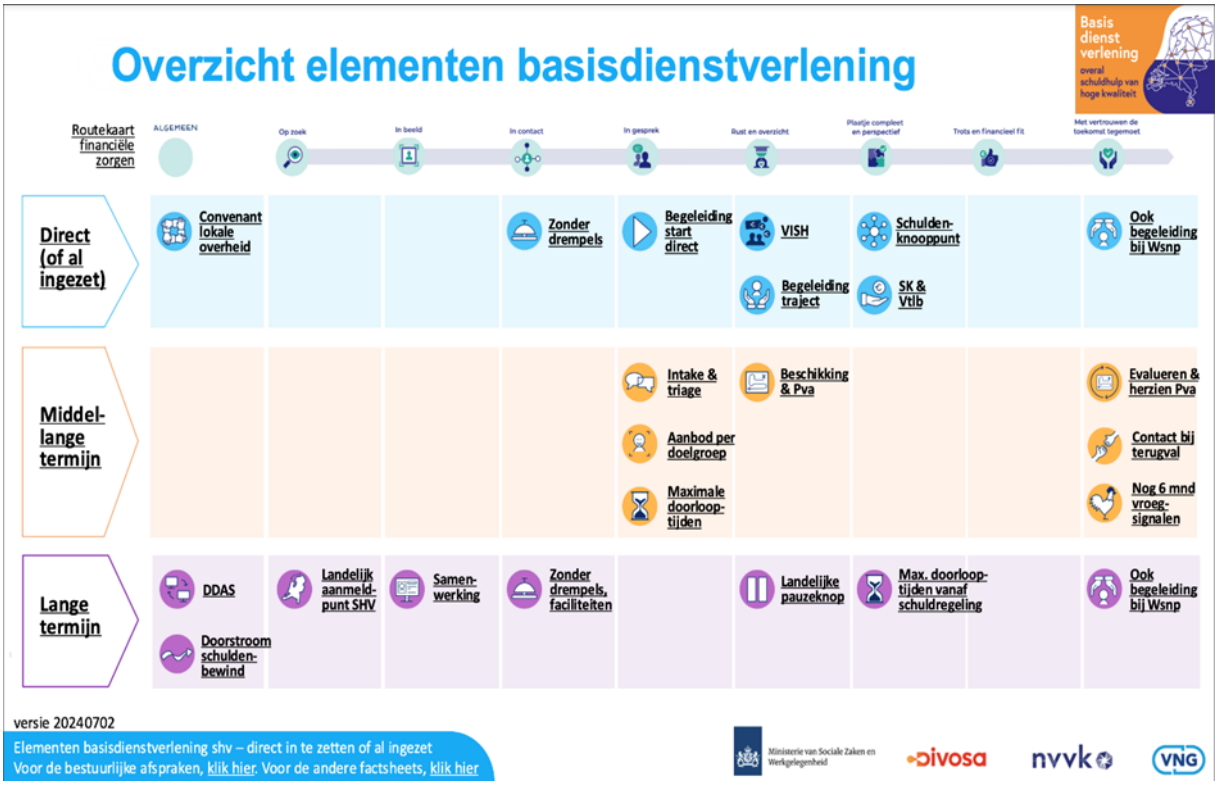

Deze verschillende elementen worden ondersteund met landelijke formats en handreikingen, dit biedt mogelijkheden voor meer uniformiteit en kwaliteit. In de komende periode gaan we verschillende elementen van deze basisdienstverlening gefaseerd invoeren.

5. Monitoring en evaluatie

Om onze ambities, actiepunten, doelen en speerpunten goed te volgen, zullen wij de effecten en resultaten periodiek monitoren. Dit doen wij in eerste instantie door middel van de reguliere planning- en controlcyclus (begroting, tussenrapportages en jaarrekening).
Wij zijn ons er van bewust dat veranderingen tijd kosten en daarmee niet van de een op de andere dag zijn gerealiseerd.

Duidelijk is dat wij tot en met het jaar 2025 de reguliere én de intensivering van de schulddienstverlening kunnen dekken. Onduidelijk is echter hoe wij er na 2025 financieel voorstaan. Wij kiezen daarom voor een eerste evaluatiemoment in het derde kwartaal van 2025. Op basis van deze evaluatie en eventuele landelijke ontwikkelingen kan het plan bijgesteld worden.

6. Financieel kader

Door het Rijk zijn met de invoering van de gewijzigde Wgs ten aanzien van de uitvoering van de schuldhulpverlening geen extra structurele middelen ter beschikking gesteld. Gemeenten hebben de regie zelf in handen. Zij kunnen zelf prioriteiten stellen en kiezen hoe zij de schuldhulpverlening willen organiseren. Zij kunnen zelf bepalen hoeveel financiële middelen voor schuldhulpverlening worden ingezet. In de gemeente Eemsdelta is in 2025 totaal voor schuldhulpverlening een bedrag van € 2.226.000 gereserveerd in de begroting, waarvan € 1.520.400 bestemd is voor de uitvoering van de schuldhulpverlening bij de VKB. Voor de vroegsignalering van schulden is een budget van € 705.600 opgenomen in de gemeentelijke begroting.

De ambities en actiepunten vanuit dit plan betekenen een flinke intensivering van de schuldhulpverlening, waarbij het naast de (tijdelijke) inzet van meer formatie (voor vroegsignalering en nieuwe werkwijzen) ook om de ontwikkeling van nieuw instrumentarium voor schuldhulpverlening gaat. Wij denken dit niet allemaal te kunnen dekken binnen de reguliere begroting. Daarom zetten wij de incidentele Rijksmiddelen voor 2024 in die vanuit de septembercirculaire 2023 (€ 170.000 euro) ter beschikking zijn gesteld. Daarnaast zetten wij de structurele middelen in die vanuit de meicirculaire 2024 (€ 140.000 euro) voor de basisdienstverlening schulddienstverlening ter beschikking zijn gesteld voor de jaren 2024 en volgende jaren. De incidentele middelen worden opgenomen in projecten en worden gerealiseerd via de T-3 voor 2024.

Bijlagen:

- Afkortingenlijst
- Factsheet van de laatste voortgangsrapportage plan Aanpak geldzorgen, armoede en schulden
- Overzicht middelen specifiek bedoeld voor schuldhulpverlening